

# ויקהל דוד

## תשפ"ז לפ"ק

## הושענא רבה

נועם ז"ע כשהיה צעיר לימים אל הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע ואמר להם 'הללוהו בתוף ומחול', שהסוף יהיה שימחול לנו, ושאל לו האמרי נועם, הלא כתוב בתוף עם ת', ולא בסוף עם ס'.

**נענה** והשיב לו הרה"ק מפרעמישלאן שיש ת"פ שעות מראש השנה עד הושענא רבה, שהאז הוא סוף השנה וזמן מחילת העונות.

**אלף המגן מועדים עמ' פ"ו**

**הרה"ק** מצאנו זי"ע אמר בביאור בדברי הרה"ק מפרעמישלאן הנ"ל, כי מראש חודש אלול עד מוצאי יום כיפור הוא ארבעים יום, שיש בתוכה תתק"ס שעות, שהיא ב' פעמים ת"פ, ואם מתקנים שעות הללו בעבודת הש"ת כראוי וכנכון, אז ימחול הקב"ה את עונותינו, וזהו בת"פ דהיינו ב' פעמים ת"פ שעות של תורה ומצות ומעש"ט, 'ומחול' אז ימחול לנו.

**אלף המגן מועדים עמ' פ"ו**

**תמים** תהיה עם ה' אלקיך [דברים י"ח י"ג], ירמוז על הימים שמן ראש השנה עד הושענא רבה באשמורת ב' שעות קודם היום, שאז היא עת רצון לגמור החתימה לטובה, ויש בהן ת"צ שעות מנין תמי"ם [דהיינו עשרים יום, שהיא כ' פעמים כ"ד שעות, ועוד י' שעות הראשונות של ליל הושע"ר], תהיה בכל השעות הללו עם ה' אלקיך, להדבק בעבודתו וללכת בדרכיו ועי"ז יהיה לנו גמר חתימה טובה. **אגרא דכלה שופטים ד"ה תמים ביום** הושענא רבה שהוא יומו של דוד נחתם חותם המלך ואומרים משנה תורה שהוא מרמז על רגל רביעי שהוא מדת דוד המקבל מהכל וחוזר את הכל, ולכך דוד בן ישי [עם האותיות והכולל], מספרו משנה, שעל ידי לימוד משנה תורה תתעורר הרצון העליון ופורס סוכת שלומו ונחתם בחותם המלך לטוב.

**מדבר קדש**

**כבר** נהגו תפוצות ישראל בליל הושענא רבה להתאסף פמליות פמליות ללמוד בתיקון, ואם בעל נפש אתה תמעט באכילה ושתיה, וכל הלילה אז תקרא ביראה ושמחה רבה, ולא יפסיק בדברים בטלים, דדינא קיימא ולא יתן מקום למקטרג ח"ו.

**וגם** ביום לא יתגרה בשינה כל כך, וילמוד בתורה ויעשה צדקה, שהם שני עמודים אשר כל בית ישראל נכון עליהם בגלות החל הזה, וכתבו גורי האריז"ל כי מאוד צריך לדקדק במעשיו ביום הזה, ובכן השתונן והכונן ביום זה של הושענא רבה לילו כיומו הכון לקראת אלקיך לעובדו בלב שלם בתורה ובמצוות בדקדוק עצום.

**גם** ביום לא יתגרה בשינה כל כך, וילמוד בתורה ויעשה צדקה שהם שני עמודים אשר כל בית ישראל נכון עליהם בגלות החל הזה, וכתבו גורי האריז"ל כי מאוד צריך לדקדק במעשיו ביום הזה, ובכן השתונן והכונן ביום זה של הושענא רבה לילו כיומו הכון לקראת אלקיך לעובדו בלב שלם בתורה ובמצוות בדקדוק עצום.

**מה** שאנחנו מתפללין בימים הללו בלשון הושענא, וכן קורין ליום גמר החתימה יום הושענא רבה, נ"ל, דהכוונה היא הושע נ"א, היינו תושיע לנו לקבל צעקתנו בנ"א ימים מן ראש חדש אלול עד היום ההוא, וגם כן הושע נ"א, תושיע לנו ביום הנ"א, יום גמר החתימה מסירת הפתקין לטובה ולרחמים ולחיים ולשלום ולגאולה שלימה לישראל אמן.

**בני יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר י"ב אות ג'**

**מרבית** בתפלות ותחנונים בהושענא רבה, כי הוא סיום נ"א יום שניתנו לישראל בחדש עליון לעשות בהם תשובה ותתקבל תשובתם, והם: שלשים דאלול, מיום ראשון של ר"ח, וכ"א יום דתשרי, רמז לדבר: 'אין נא אלא לשון בקשה', לכן נמנו נ"א יום לצורך הבקשות והתחנונים, ויום זה הוא סיום יום הנ"א, ולכן נקרא הושענא רבא, כלומר: הושע את יום נ"א שהוא רבא, דהכל הולך אחר החיתום. **בן איש חי, ברכה א'**

## הושענא רבה

**וואתי** יום ים ידרושון, זו תקיעה וערבה, ופירש ב'קרבן העדה': שני ימים בשנה הכל דורשין את ה' מגדולים ועד קטנים, והם יום טוב של ראש השנה ויו"ט שביעי של ערבה, שהכל שומעים תקיעת שופר, והכל נוטלין הערבה, הלכך תקנו במוסף שיהיו גם הקטנים בבית הכנסת, מה שאין כן בשחרית עדיין ישינים הקטנים. **ירושלמי ראש השנה פ"ד ה"ח יום** שביעי הוא 'הושענא רבה' ולמה נקרא שמו הושענא רבה, אמר הקב"ה לאברהם: אני יחיד ואתה יחיד אתן לבניך יום המיוחד לכפר בו עונותם, וזהו הושענא רבה.

**פירוש:** שמי אה"ה גימטריא כ"א, ואתה בכ"א - עשרה דורות מאדם ועד נח וי' דורות מנח ועד אברהם, והושענא רבה כ"א ימים לחודש תשרי, אמר לו הקב"ה לאברהם: אם אין כפרה לבניך בר"ה יהיה ביום כיפור, ואם לאו יהיה בהושענא רבה.

**ספר** המנהגים לרבי אייזיק טירנא, מטה משה סי' תתקנ"ז בשם המדרש **יום** השביעי של ערבה זה יום כ"א לתשרי כמספר שם יה"ו שבו נחתם העולם לשש קצוות, והוא יום כ"ו לבריאת העולם שנברא בכ"ה אלול, ונקרא היום הזה 'יום החותם הגדול', כנגד השם הגדול שבו נברא העולם [שגם הוא בגימטריא כ"ו], ולכן נקרא הושענא רבה, וידוע כי היום הזה הוא תכלית החג.

**אור** הושענא רבה ישתדל מאד ללמוד כל הלילה התיקון הנהוג, והכל הולך אחר החתום והוא גמר דין האדם, ובשמיני עצרת מסירת הפתקין, אי לזאת ליל הושענא רבה והיום לו בכח יגבר איש לעבוד את בוראו ולשוב בתשובה כדת מה לעשות, וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים.

**עבודת הקודש כף אחת ז'**

**לכן** נקרא הושענא רבה, כי מתעורר רחמים גדולים. **תפארת שלמה הרה"ק** רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל זי"ע אמר: הושענא רבה יש לו שלשה פירושים, [א] א גרויסער הילף, - ישועה גדולה. [ב] דער גרויסע זאל העלפן - שהש"ת יושיענו. [ג] מיר זאלן העלפן דעם גרויסען - שאנחנו מוסיפים כח להקב"ה בתורה ומצות שלנו. **מאורי אור יש ג'** זמנים לדון בו בני העולם, בר"ה וביו"כ ויום הזה הו"ר, והנה בר"ה הש"ת דן את העולם בדין גמור, וביו"כ דן את העולם במדת הרחמים, הבינונים יכולין אז לזכות בדין, אבל בהו"ר הש"ת דן את העולם במדת החסד מדתו של אברהם אבינו ע"ה, ואז יכולין כל בני אדם לזכות בדין, ולכן נקרא הושענא רבה.

**אמרת** זה כביר, שיום הכיפורים הנאמר בלשון רבים דייקא, שעמדו בזה חכז"ל ודרשו בו דרשות כמובא גם קצת בשו"ע הל' יוה"כ [עיין דרכי משה סי' תרכ"א סק"ח], ולפענ"ד הוא לרמז גם את יום הושענא רבא, שהוא גם כן יום החותם כעין יוה"כ וכמובא בשו"ע סי' [תרס"ד] עיי"ש.

**צבי לצדיק**

**בליל** הושענא רבה ניעורין כל הלילה ואומרים כל ספרי תהלים, מצד שהוא אוזפיזא דדוד ע"ה, ודוד היה ניעור ולא היה ישן רק שיתין נשמי, ואמר שירות ותשבחות, לזה אנו מתעוררים מדה שלו. **מחזה אברהם על ידי** משנה תורה שאנו לומדין בהו"ר, בזה אנו מעלים הגבורות לשרשן שיסיכמו ג"כ עם החסדים, והמלכות מתעלה להמוחין ומקבלת השפעות טובות על כנסת ישראל.

**מראש** השנה עד שעה שישית דליל הושענא רבה יש תפ"ו שעות ואז גמר המחילה, וסימן הללוהו בתו"ף ומחול [תהלים ק"ג ד'] שלסוף תפ"ו שעות תשתלם המחילה.

**דרשות חתם סופר סוכות דף ס' טו"ג הרה"ק** רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע נסע פעם עם בנו הרה"ק בעל אמרי

# אוצרות דוד

שמיני עצרת - גליון שצ"א

## ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו

צבאו רומז לשרי האומות שבעל כרחם מוכרחים לבקש שלומן של ישראל, וזהו ויאמר אליהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי וגו' ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך וגו' כמובן, ויעש להם משתה רומז לע' פרי החג שהם נקריבים בשביל האומות, וישכימו בבוקר רומז לשמיני עצרת שאז היו מקריבין פר אחד ואיל אחד ואז הקב"ה מתייחד עם הכנסת ישראל לבדם ואין לזרים אתם, אז וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום רומז כמאמר חז"ל הנפטר מן המות יאמר לו לך בשלום, ורומז שאז ניטל מהם כל חיותם וישראל יכנסו לחיים טובים ולשלום להתייחד עם בוראם, ויהי ביום ההוא ויבואו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים, ביום ההוא רומז לשמיני עצרת כנ"ל, אז אמרו לו מצאנו מים רומז שמברכין הגשם שמרמז לטיפת הזיווג והיחוד, והקב"ה מתייחד אז עם הכנסת ישראל וישראל משיגים פנימיות אלקותו באין שטן שכבר נסתלקו שרי האומות, ויקרא אותה שבעה שהיחוד הוא על ידי הכנסת שבעת ימי הסוכות שישראל נכנסין מקדושה לקדושה כדי שיתיחדו עם בוראם בשמיני עצרת כנ"ל והבן.

**מאור ושמש - רמז יום ב' של סוכות ד' ויחפרו במסכת תענית [ז].** גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שנאמר [דברים ל"ב ב'], יערוף כמטר לקחי ואין לקח אלא תורה שנאמר [משלי ד' ב'], כי לקח טוב נתתי לכם. רבא אמר יותר מיום שניתנה בו תורה שנאמר יערוף כמטר לקחי מי נתלה במי הוא אומר קטן נתלה בגדול עכ"ל. נרמז בכאן על יום חג שמיני העצרת, וכינו אותו בשם יום הגשמים על שם שמברכין בו מוריד הגשם ונעשה בחינת גשמים יורדין, ואיתא במדרש תנחומא (פרשת פנחס טו) שהיה מהראוי להיות שמיני עצרת אחר החג חמישים יום כשם שיש מפסח ועד עצרת. אלא אמר הקב"ה חורף הוא ואינן יכולין להניח בתייהם לבא לכאן, אלא עד שהן אצלי יעשו עצרת, מנין ממה שקראו בענין (במדבר כ"ט ל"ה), ביום השמיני עצרת וכו' עכ"ל.

**ומזה** נבין בדעתנו שיש בידינו לתקן התיקונים מיום ראשון דסוכות עד שמיני עצרת כמו שאנו מתקנים מפסח ועד עצרת בימי ספירה לתקן עץ החיים, ומסתמא דרך אחד לימים אלו ואלו למביני מדע. ומהראוי היה גם כן לתקן זה בשבעה שבועות, אלא שחש הקב"ה עליהם כנ"ל במדרש. ולזה רמזו חז"ל גדול יום הגשמים, היינו שמיני עצרת, כיום שניתנה בו תורה, שהוא חג השבועות. אבל רבא פליג עליה ואמר דמעלתו יותר גדול שבו מטפח מ"ח טיפין כנודע.

**עבודת ישראל, לשמיני עצרת**

**אמרז"ל** [תענית ז]. אמר רבא גדול יום הגשמים יותר מיום שניתנה בו תורה שנאמר יערוף כמטר לקחי, מי נתלה במי הוא אומר קטן נתלה בגדול. ולכאורה יפלא איך אפשר להשוות ולדמות כל יום הגשמים ליום שניתנה בו תורה ולא עוד אלא שהוא גדול הימנו אתמהה.

**אמנם** כבר פירשו [עבודת ישראל הנ"ל], דיום הגשמים רומז על שמיני עצרת שאז מתפללין על גשם, וגם עפ"י הכוונה מחכמי אמת והמקובלים יש שייכות בין יום הזה לגשמים, ואפשר שרמזו חז"ל במ"ש גדול יום הגשמים וכו' דהנה בארץ ישראל עושין ביום זה שמחת תורה ושמחה של תורה גדול יותר מיום שניתנה בו תורה, וע"כ אמרו גדול יום הגשמים מיום שניתנה בו תורה, והנה אמרו ז"ל עוד שם [תענית ח:]: אמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום קיבוץ גלויות שנאמר [תהלים קכ"ו] שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב, ואין אפיקים אלא מטר וכו', ומעתה בשמיני עצרת שמתפללים ונענים על הגשמים שהוא מבחינת קבוץ גלויות, אז נתעורר למעלה התעוררת הגאולה וקיבוץ גלויות.

**דברי יואל שמיני עצרת אות י"ד**

**באותן** השבעה תקחו בהם פרי עץ הדר, והלולב באגודה, אבל בשמיני אינו צריך, כי הוא עצמו הדר.

**הרמב"ן פ'** אמור כתב בפ' [ויקרא כ"ג מ'], ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר הדר באילנו כו' [סוכה ל"ה]. אבל בשמיני אינו צריך כי הוא עצמו הדר וכו' להבין דבריו אשר קשה להולמן, הנראה לרמז בזה כי ביום הראשון צריך האדם לעשות הכנה באתערותא דלתתא כמ"ש ולקחתם לכם, אך כאשר יוגמר ז' הימים, אז מתעורר למעלה כביכול הוא בעצמו הדר, הוד והדר פעלו [תהלים קי"א ג'], הדר הוא לכל חסידיו [שם קמ"ט ט'], וזהו הרמז בגמרא [סוכה ל"ה]. פרי עץ הדר זהו אתרוג הדר באילנו משנה לשנה, לפי מה שאמרו חכז"ל (פדר"א כ"א) האדם נמשל לעץ השדה, וזה הדר באילנו הקב"ה מאציל מקדושתו ושורה על האדם משנה לשנה, כמ"ש עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה והבן.

**ואם** תשאל, שמיני עצרת שיש בו שמחה גדולה לישראל למה לא היה ניטל בו הד' מינים, התשובה, כי יום שמיני עצרת כולו לשם, וכמו שאמרו זכרונם לברכה, משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במדרש, ולבסוף אמר להם עכבו עמי יום אחד שקשה עלי פרידתכם, ולפיכך נקרא עצרת, ואם כן אין צריך זכרון אחר. **החינוך מצוה שכ"ד ביום** האחרון של חג, היו מרבין בשמחה, מפני שרגל לעצמו הוא, וחביב עליהם.

**אמר** רבי אלכסנדר משל למלך שבאת לו שמחה, כל שבעת ימי המשתה היה בנו של מלך טורח עם האורחים, וכיון שיצאו שבעת ימי המשתה אמר המלך לבנו, יודע אני שכל שבעת ימי המשתה היית טורח עם האורחים, עכשיו אני ואתה נשמח יום אחד, ואיני מטריח עליך הרבה אלא טול תרנגול אחד וליטרא אחת של בשר, כך כל שבעת ימי החג ישראל עסוקים בקרבנותיהן של אומות העולם, דאמר רבי פינחס כל אותן שבעים פרים שהיו ישראל מקריבין בחג כנגד שבעים אומות שלא יצדה העולם מהן, מה טעם [תהלים ט'] תחת אהבתי ישתנוי ואני תפלה, בטוחים אנו בתפלה, וכיון שיצאו שבעת ימי החג, אמר הקב"ה לישראל עכשיו אני ואתם נשמח יחד, ואיני מטריח עליכם הרבה אלא פר אחד ואיל אחד, וכיון ששמעו ישראל כך התחילו מקלסין להקב"ה ואומרים זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. אמר רבי אבין אין אנו יודעין במה לשמוח אם ביום אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך, בך בתורתך, בך בישועתך. אמר רבי יצחק בך בעשרים ושתים אותיות שכתבת לנו בתורתך ב' תרי"ך עשרים.

**ילקוט שמעוני במדבר כ"ט**

**והנה** ז' ימי הסוכות שמיני של חג אחריהם הרי הוא כז' ימי הפסח שממנו אנו מונין שבעה שבועות ויום חמשים של מתן תורה אחריהם והימים הספורים באמצע הם כחולו של מועד בין הראשון והשמיני ועל כן קורין רז"ל לחג שבועות עצרת כשמיני של חג שקראו הכתוב כן.

**הא** למדת ששמיני של חג זה שקול כיום מתן תורה ושניהם נקראים עצרת, היום הזה קראו הכתוב עצרת על שם שהשכינה עוצרת לישראל להקריב לפניו פר אחד כי צדיק אוכל לשובע נפשו. ויום מתן תורה קורין אותו חכמי האמת עצרת לפי שבו ביום נגלית שכינה על הר סיני וישראל שקבלו התורה היו נעצרים לחלקו וקבלו עליהם אלהותו וגזירותיו.

**יום** זה הוא יותר גדול מכל ימי סוכות כידוע.

**הנה** ידוע מאמר חז"ל ששבעים פרי החג הם כנגד ע' האומות שישבו בשלוה, ועל ידי זה מוכרחין גם שרי האומות להודות בטובות עם בני ישראל אחרי שכל חיותם היא על ידי ישראל ואלולי זאת לא היו מתקיימין אפילו שעה אחת, וזהו ואבימלך הלך אליו מגרר ופיכל שר